

Les millors obres de les lletres gironines (14) Algues

Hipòlit Nadal i Mallol és actualitat, aquests dies ha aparegut la reedició d'«Algues» i al Port de la Selva es manté viu el record i la memòria de la seva obra periodística amb «Ressorgiment»; aquest volum de prosas evocadores d'un ahir desaparegut és també representatiu d'una prosa de lluita, per la cultura, pel país, en una constància singular, i és un exemple nítid de tota una trajectòria vital on literatura i periodisme es confonen a la cerca de la bellesa i la veritat.

Josep Maria Figueres
PROFESSOR DE LA UAB

Algues és un breu volum de proses sobre un Port de la Selva que fou també descrit per altres escriptors, com Josep Maria de Sagarra o J.V. Foix, per exemple, per la singular bellesa. Hipòlit Nadal assumeix un paper descriptiu i ho fa amb mestratge en una molt breu i selectes narracions. L'obra apareix el 1918 i enguany recupera l'actualitat arran els records que la vila dedica al seu fill Hipòlit Nadal i Mallol (el Port de la Selva, 1891-Buenos Aires, 1978).

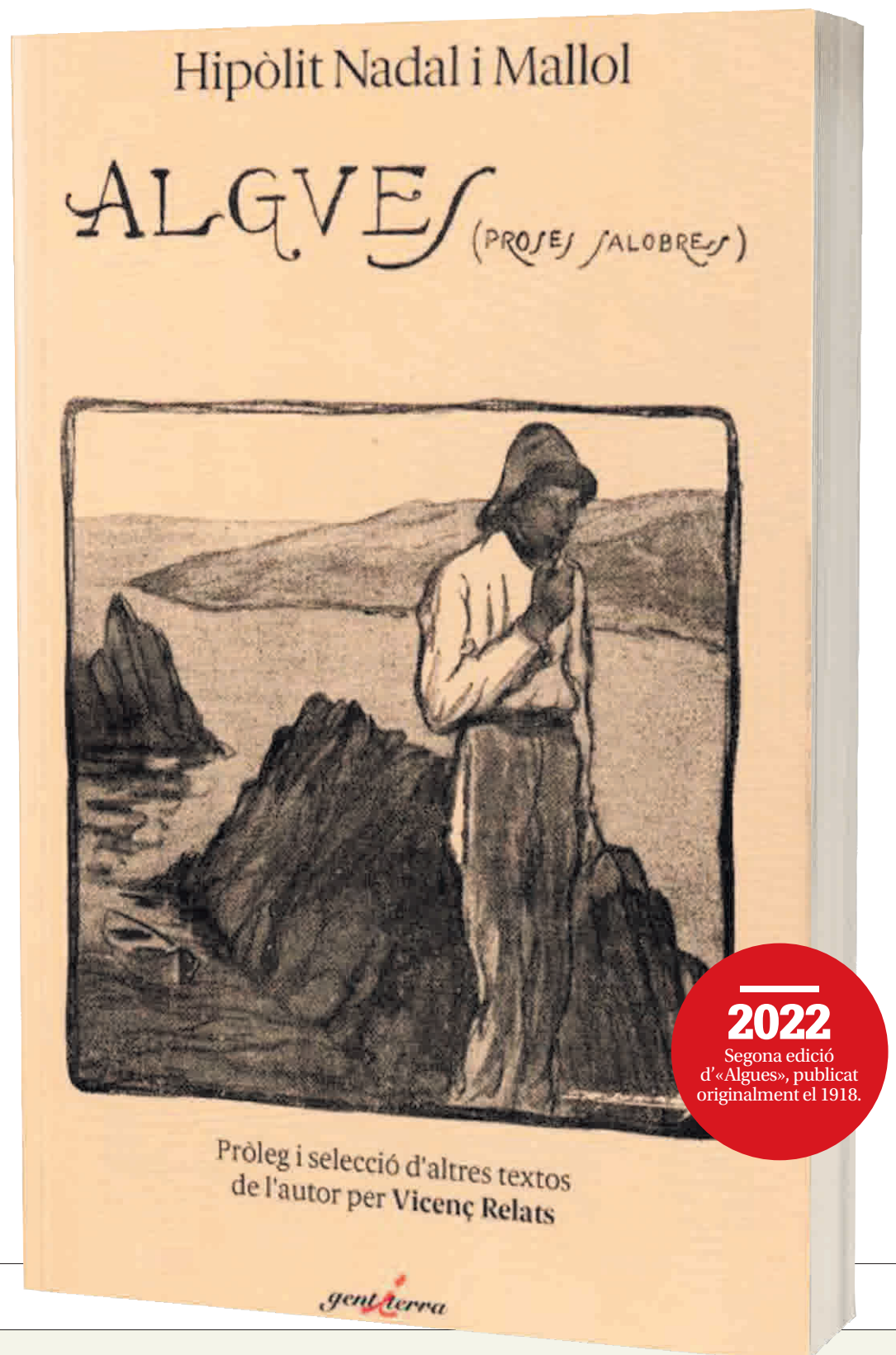
Més rellevant que l'aplec de proses és el mensual *Ressorgiment*, que de Buenos Aires trameté a tota la col·lectivitat catalana de la diàspora i deixà testimoni en més de mig segle (1916-1972). A *Ressorgiment* va escriure molt i molt, amb pseudònims i sense signar. La relació es pot veure en un bon treball de buidatge del contingut de la revista, consultable al web de la Biblioteca Nacional de Catalunya i la revista és consultable a ARCA, l'excel·lent repositori també al mateix centre.

La revista es presentava amb una primera pàgina que era sovint una obra d'art i repetia tot l'any, per exemple de Josep Obiols, o dibuixants també exiliats a l'Argentina, com Andreu Dameson o Josep Planes. Disposava

Una vida de periodisme catalanista

d'un editorial on marcava una línia política de fermesa, un conjunt de col·laboracions fixes de nivell i un gruix considerable de col·laboradors que d'arreu li trametiaven textos i sovint imatges. En l'editorial del setembre del 1955 (núm. 470) molt segurament el mateix Nadal escriu tot citant una altra revista d'exili: «Tota la vida d'una revista catalana d'exili és una natural successió de contratemps. Dir-ne, com se'n sol dir, un esforç editorial no és una frase feta sinó l'explícita manifestació de les proves per les quals cal passar. Les dificultats són tan prolises i de tan divers ordre, que

per a travessar-les sense defallències cal un tremp singular i una fe total en Catalunya i el seu alt destí. Així començava l'editorial de *La Nova Revista de Mèxic* signat pel seu director A. Artís Gener el primer número d'aquest any. Nosaltres, amb *Ressorgiment*, podem rubricar amb coneixement de causa aquella asseveració. Durant els seus 39 anys de vida *Ressorgiment* n'ha passat tants de contratemps i proves, que fins ens sembla impossible les hàgim pogut superar. La penúria de mitjans econòmics, sobretot, ens ha estat un perill constant i permanent de desaparició. No obs-

2022
Segona edició d'«Algues», publicat originalment el 1918.

tant, ací ens teniu, encara, fent la viu viu.»

El 1966 celebrà el cinquantenari i té un notable eco a la premsa catalana. A Buenos Aires un petit acte, modest i emotiu al teatre del Casal de Catalunya, ho recorda i aplega la col·lònia catalana de la capital. Un editorial de Nadal a *Ressorgiment* ho agraeix. Parlaren els presidents d'entitats catalanes a l'Argentina, un altre cofundador de la revista, Francesc Colomer, i un dinàmic exiliat, Pere Mas i Marrera, que detalla la irradiació en les col·lecti-

vitats catalanes de la publicació. Tot un esforç de magnitud que fou recompensat: la nòmina d'escriptors que se n'ocupen de la feina feta és rellevant. Poemes de Ventura Gassol, fetes d'Albert Manent, Vicenç Riera Llorca... fins i tot un homenot de Josep Pla...

Nadal mantingué fins el 1972 la revista, fou més de mig segle al capdavant, cada mes, sense retribució, ocupant-se de tot (publicitat, redacció, edició, distribució...). A pràcticament cada mes hi ha articles seus, notes, ressenyes,

comentaris i elabora els resums informatius de la vida col·lectiva de la diàspora catalana. Ha d'usar pseudònims perquè hi ha números que n'hi ha dos o tres però sempre hi ha molts escriptors d'arreu la diàspora que hi participen. Els articles llargs signats amb el seu nom seran abundosos, diversos centenars en els 56 anys de vida de la publicació de la que s'ocupava de tot el procés i tenia l'ajuda de l'impressor, que per simpatia cobrava només les despeses materials directes.

1918
«Ressorgiment» s'ocupava cada mes s'ocupava de les aspiracions catalanes i sense censures.

1921
La revista tenia una sobrecoberta amb il·lustracions que repetia cada mes i anava variant d'any en any.

1928
Aplec d'articles de «Ressorgiment».

Hipòlit Nadal i Mallol

Periodista català des de Buenos Aires

Fill d'un pescador empordanès, estimà molt la seva comarca i el mar. El 1920 va anar a Barcelona per aprendre l'ofici de sastre i es va vincular a les primeres publicacions en les que col·laborà mantenint sempre lligams amb el seu Empordà i amb el Port de la Selva. Va col·laborar així en publicacions editades a Barcelona i Girona encetant una carrera periodística que culminarà en un mensual que més de mig segle assumí com a editor, director i redactor principal. Plega, vell, i en una nota de comiat diu que els lectors van desapareixent i les seves forces es van debilitant. Va col·laborar a: *La Nació*, *L'Esquella de la Torratxa*, *De tots colors*, *L'Escena Catalana*, *La Campana de Gràcia* i en publicacions gironines com *Ciudadania* i *L'Empordà Federal* de Figueres. Participà en grups i entitats catalanistes i es va vincular a la Unió Catalanista i en no voler anar a fer el servei militar, al Rif hi havia guerra, a finals del 1912 va anar a l'Argentina on hi restà tota la vida afiliant-se al Casal Català de Buenos Aires, on va impulsar el Comitè Llibertat dins Estat Català. La seva trajectòria assumeix amb la revista *Ressorgiment* un alt punt d'interès i el recent aplec que ha preparat Vicenç Relats, en reedició de la primera *Algues*, s'ha enriquit amb altres textos com conferències articles.

de Primo la revista fou una bandera periodística de llibertat, aplega a *Articles de contraban* una antologia dels seus escrits a *Ressorgiment*. El 1931 va visitar Catalunya per veure la seva mare, hi estigué dos mesos. Emili Granier Barrera li feu una llarga entrevista de gairebé una pàgina, on bàsicament parlaran de la seva revista, *Ressorgiment*, que fundà -amb Manuel Cairol, Luis Aire i F. Colomer- i que defineix, i era ben cert, com un aglutinant dels catalans a la diàspora. En marxar Palestra, l'Associació Protectora de la Llengua, i altres organitzacions l'homenatge amb assistència de Ventura Gassol, Dalmau Costa, ... i Francesc Macià, que tanca el sopar amb un parlament arbrant en el que diu que els catalans d'Amèrica estant disposats a tota hora per lluitar, amb les armes que tinguin a la mà, per la independència de Catalunya. *L'Opi-nió* (29-IX-1931) reproduceix el parlament i fa la glossa de l'àpat. L'exili del 1939 li va donar una major empena tot revitalitzant col·laboracions i lectors. Granier-Barrera la defineix com una revista pulcra, ben editada, que no té res a envejar a les fetes al Principat i en una edició en català, en terra llunyana, de molta qualitat.

Port de la Selva l'ha recordat amb actes i exposicions, amb suport a l'edició de llibres i ara estudia que la biblioteca que conserva el seu fons dugui el seu nom. Segurament la millor forma de preservar la memòria és l'edició de llibres i d'ací el mèrit d'aquesta segona *Algues*.

Un fragment

Un assassinat monstruós

Aquest article, extret de la segona edició d'«Algues», fou publicat el novembre de 1940 a «Ressorgiment» i és un exemple clar de la prosa, vibrant, sentida, d'Hipòlit Nadal i Mallol; és un molt bon exemple del gran nombre d'editorials, articles, notes... que va escriure a Buenos Aires

«Quan les primeres claritanes de l'alba del dia 15 d'octubre darrer es perceben a penes damunt la fortalesa de Montjuïc i el sol sorgint d'entre la mar en calma començava a fondre la boira dels cims, s'acomplia dintre el castell sinistre un assassinat monstruós, un crim horrend que les consciències honrades ja han cuitat a assenyalar com una de les iniquitats més grans de la història: l'execució de Lluís Companys, President de la Generalitat de Catalunya.

No podent privar a la nostra pàtria de la llum del sol i de l'aire de la vida vital, els botxins de Ca-

talunya s'acarnissaren aquell dia amb un home malalt i vençut, però que constituïa el símbol de la terra catalana, no pas per la seva persona mortal sinó per la jerarquia de la seva investidura que, malgrat tot, encara els catalans nacionals consideraven i estimaven com a esperança d'un ressorgiment proper que tots sentim en el cor. Però, si bé el cos de Lluís Companys s'estremia en espasmes agònics sota l'argolla infamant que estrenyia el botxí, l'esperit del patrici se'n despenia i anava a unir-se amb el sol matinal i amb l'aire d'aquell dia clar per a il·luminar i vivificar les ànimes i la terra esplendorosa de la Catalunya immor-

tal. El món civilitzat s'ha commòs tot amb l'execució de Lluís Companys, per les circumstàncies en què s'ha produït i la perversitat i menyspreu dels més cars sentiments que han demostrat els seus executors.

En caure Catalunya, sense defensa -ella que ho havia donat tot per la República!- Companys va cercar refugi a França i es radica a París. La irrupció dels nazis i la consegüent capitulació francesa el sobtaren allí i no pogué sortir-ne. Aleshores comença la caça de l'home per part de les hienes franquistes, i la Gestapo es cuidà d'engrapar Companys i lliurar-lo a la

ferocitat dels que avui dominen Espanya.

Però allò que indigna més, allò que revolta més, no és solament el fet repugnant de lliurar un polític que havia acollit al dret d'asil que li brindà un país lliure i amic, sinó evidentment monstruositat que constitueix el fet de jutjar i condemnar dues vegades un home pel mateix delictes. Perquè Lluís Companys ja havia estat sentenciat per la justícia franquista. I per responsabilitats polítiques tal com l'ha jutjat suara, de nou. La primera condemna fou d'estranyament perpetu, pèrdua de la ciutadania espanyola i confiscació de béns. D'ací que la paròdia de procés sumariíssim que hom diu que li han fet suara no és sinó l'intent d'enganyar el món volent-li fer veure que s'han seguit les normes legals dels països civilitzats. Però el món ja estava assabentat de tot i ha convingut que l'execució de Companys ha estat un vil assassinat comès fredament per uns homes que tenen una responsabilitat de govern, els quals, per venjar-se d'un home i d'un poble que foren lleials amb si mateixos i amb les institucions del país que ells van traïr, s'han mofat de la justícia, han fet cas omís de la legalitat i han

menyspreat els drets i els sentiments que regulen i ennobleixen la vida humana.

Lluís Companys ja no és d'aquest món. Ha pagat amb la vida el seu amor a la llibertat dels homes i dels pobles; ha pagat amb la vida el seu amor a Catalunya. Franco i els monstres que l'acompanyen han somrigut satisfets d'haver pogut venjar i demostrar llur odi en la persona d'un home que representava una pàtria que demana llibertat i cía; una pàtria que per la llibertat sap sofrir; han pretès ultimar en el cos llitrat de Companys, el cos i esperit ubèrrims de Catalunya. La intenció ha estat aquesta, és indubtable.

La realitat, però, serà una altra. Franco, en matar Companys, no s'ha donat de dues coses. La primera, que faria malveure del món civilitzat. La segona, que donava un nou màrtir a Catalunya, un màrtir la sang del qual no ha estat vessada endebades, com ho palesa ja la reacció que la seva mort ha produït en tots els catalans, àdhuc en aquells que no eren gaire afectes a les idees i a l'obra de govern del segon President de la Generalitat restaurada.

